

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

INSTRUKCJA W SPRAWIE ORGANIZACJI OBOZÓW I BIWAKÓW

(Załącznik do uchwały Naczelnictwa ZHR nr 311/10
z dnia 25 marca 2016 r.)

I. Przepisy wprowadzające

§ 1

Instrukcja w sprawie organizacji obozów i biwaków, zwana dalej „Instrukcją”, reguluje zasady przygotowania, prowadzenia, rozliczania i nadzoru obozów letnich i zimowych, biwaków oraz innych wyjazdowych form pracy organizowanych przez jednostki ZHR oraz inne zorganizowane grupy członków ZHR.

§ 2

1. W rozumieniu Instrukcji:

- (a) obozem jest każde działanie jednostki ZHR lub innej zorganizowanej grupy członków ZHR, trwające nieprzerwanie co najmniej 6 dni i obejmujące wspólne: program, zakwaterowanie i wyżywienie; w szczególności obozem jest: samodzielny obóz stały, zgrupowanie obozów stałych (podobozów), obóz wędrowny, obóz zimowy (zimowisko), kolonia zuchowa,
- (b) zgrupowaniem obozów jest obóz, w którego skład wchodzi co najmniej dwa podobozy,
- (c) obozem wędrownym jest obóz, w którego trakcie miejsce zakwaterowania uczestników zmienia się nie mniej niż 3 razy; w szczególności obozem wędrownym jest: wędrowka piesza, spływ, rajd rowerowy; obozem wędrownym jest również rejs, w którego trakcie zakwaterowanie uczestników odbywa się na statku, łodzi lub tratwie (tj. bez schodzenia uczestników na ląd w celu zakwaterowania),
- (d) biwakiem jest każde działanie jednostki ZHR lub innej zorganizowanej grupy członków ZHR, trwające nieprzerwanie przez co najmniej 1 pełną dobę (minimum 24 godziny), jednak nie dłużej niż 5 następujących po sobie dni i obejmujące wspólne: program, zakwaterowanie i wyżywienie; w szczególności biwakiem jest: biwak stacjonarny z zakwaterowaniem w budynku lub pod namiotami, rajd pieszy lub rowerowy, zlot lub zjazd, manewry, kurs, harce, zawody lub turniej,
- (e) komendantem jest komendantka lub komendant obozu lub biwaku; w szczególności komendantem jest kierownik wypoczynku w rozumieniu przepisów prawa o organizacji wypoczynku,
- (f) kwatermistrzem jest kwatermistrzyni lub kwatermistrz obozu lub biwaku, lub inna osoba odpowiedzialna za finanse obozu lub biwaku,
- (g) uczestnikiem jest uczestniczka lub uczestnik obozu lub biwaku, która lub który nie jest członkiem kadry obozu lub biwaku, a w przypadku obozu lub biwaku będącego wypoczynkiem - jeśli posiada kartę kwalifikacyjną uczestnika,

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

- (h) komendantką chorągwi lub komendantem chorągwi jest odpowiednio komendantka właściwej chorągwi harcerek/namiestniczka właściwego namiestnictwa harcerek lub komendant właściwej chorągwi harcerzy,
 - (i) hufcówą lub hufcowym jest odpowiednio hufcowa właściwego hufca harcerek/komendantka właściwego związku drużyn harcerek lub hufcowy właściwego hufca harcerzy/komendant właściwego związku drużyn harcerzy,
 - (j) wypoczynkiem jest obóz lub biwak zorganizowany dla dzieci i młodzieży w celach rekreacyjnych lub regeneracji sił fizycznych i psychicznych, połączony ze szkoleniem lub pogłębianiem wiedzy, rozwijaniem zainteresowań, uzdolnień lub kompetencji społecznych dzieci i młodzieży, odbywający się w czasie ferii letnich i zimowych oraz wiosennej i zimowej przerwy świątecznej, w kraju lub za granicą, trwający nieprzerwanie przez co najmniej 2 dni,
 - (k) organizatorem wypoczynku jest Zarząd Okręgu lub Naczelnictwo,
 - (l) zgłoszeniem wypoczynku jest zgłoszenie zamiaru zorganizowania obozu lub biwaku będącego wypoczynkiem kuratorowi oświaty właściwemu ze względu na siedzibę organizatora wypoczynku,
 - (m) Zarządem Okręgu jest zarząd właściwego terytorialnie okręgu ZHR,
 - (n) jednostką lub jednostką ZHR jest właściwa jednostka organizacyjna ZHR,
 - (o) kalendarzem akcji jest kalendarz organizacji przez jednostki podległe Zarządowi Okręgu obozów w ramach akcji zimowej lub akcji letniej,
 - (p) miejscem kąpieli jest miejsce wykorzystywane do kąpieli uczestników i kadry w trakcie obozu lub biwaku,
 - (q) przepisami prawa o organizacji wypoczynku są przepisy ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (z późniejszymi zmianami) oraz wydanych na jej podstawie aktów wykonawczych dotyczących organizacji wypoczynku, a także innych aktów prawnych w zakresie, w jakim dotyczą organizacji wypoczynku.
2. Ilekroć w Instrukcji mowa jest o obozie lub biwaku będącym wypoczynkiem należy przez to rozumieć odpowiednio obóz będący wypoczynkiem lub biwak będący wypoczynkiem.
 3. Ilekroć w Instrukcji mowa jest o rozpoczęciu obozu lub biwaku należy przez to rozumieć wyjazd uczestników, a jeśli wyjazd odbywa się w grupach - wyjazd pierwszej grupy uczestników.
 4. Ilekroć w Instrukcji mowa jest o zakończeniu obozu lub biwaku należy przez to rozumieć powrót uczestników z obozu lub biwaku.

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

II. Organizacja obozów

§ 3

1. Obozy letnie organizowane są w ramach akcji letniej; obozy zimowe (zimowiska) organizowane są w ramach akcji zimowej.
2. Organizacja obozu obejmuje:
 - (a) planowanie,
 - (b) zatwierdzenie,
 - (c) realizację (w tym prace przygotowawcze (kwaterkę) i demontażowe (kwaterkę Końcową) w terenie),
 - (d) rozliczenie.

§ 4

1. Najpóźniej do 15 stycznia w zakresie akcji letniej oraz najpóźniej do 30 października w zakresie akcji zimowej, Zarząd Okręgu uchwala i publikuje odpowiedni kalendarz akcji (kalendarz akcji zimowej/kalendarz akcji letniej).
2. Wraz z kalendarzem akcji Zarząd Okręgu podaje do wiadomości wykaz dokumentów wymaganych do zatwierdzenia obozu.
3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, związanych z wymaganiami darczyńców, donatorów, sponsorów oraz organów administracji rządowej lub samorządowej udzielających dotacji obozom i biwakom, Zarząd Okręgu, z pominięciem kalendarza akcji, może określić wykaz dodatkowych dokumentów koniecznych do otrzymania darowizny, dotacji lub dofinansowania obozu.
4. Zarząd Okręgu wyznacza osobę kierującą przebiegiem akcji letniej lub akcji zimowej, odpowiedzialną z ramienia Zarządu Okręgu za prawidłowe przeprowadzenie akcji letniej lub akcji zimowej oraz określa tryb współpracy pomiędzy osobami odpowiedzialnymi za programowe i finansowe zatwierdzenie obozów.

§ 5

1. W trakcie planowania obozu należy przygotować założenia wychowawcze, programowe, organizacyjne, finansowe oraz kwatermistrzowskie obozu.
2. Zakończeniem planowania obozu jest pisemne lub elektroniczne zgłoszenie przez osobę zamierzającą pełnić funkcję komendanta zamiaru organizacji obozu Zarządowi Okręgu (zgłoszenie obozu).
3. Zgłoszenie obozu powinno zawierać:
 - (a) określenie jednostki lub jednostek ZHR lub innej grupy członków ZHR, organizującej obóz,
 - (b) planowany termin obozu,

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

- (c) planowane miejsce obozu lub planowaną trasę obozu wędrownego,
 - (d) planowaną liczbę uczestników obozu,
 - (e) imię, nazwisko i stopień osoby zamierzającej pełnić funkcję komendanta oraz imię, nazwisko i (jeśli posiada) stopień osoby zamierzającej pełnić funkcję kwatermistrza.
4. Po otrzymaniu zgłoszenia obozu zgodnego z wymogami ust. 3 Zarząd Okręgu, jeśli nie ma zastrzeżeń, podejmuje uchwałę o wyrażeniu zgody na powierzenie funkcji komendanta oraz kwatermistrza osobom wskazanym w zgłoszeniu obozu, a następnie komendantka chorągwi lub komendant chorągwi mianuje rozkazem komendanta oraz kwatermistrza. W razie konieczności, Zarząd Okręgu udziela komendantowi oraz/lub kwatermistrzowi odrębnego pisemnego upoważnienia do zaciągania zobowiązań związanych z organizacją obozu.
5. Jeżeli komendantem ma zostać osoba mająca przydział służbowy do jednostki ZHR na terenie okręgu innego niż właściwy do zatwierdzenia obozu, do powierzenia jej funkcji komendanta oraz mianowania rozkazem, o którym mowa w ust. 4, konieczna jest zgoda komendantki chorągwi lub komendanta chorągwi, do której należy taka osoba.

§ 6

1. W trakcie zatwierdzania obozu należy w terminie przewidzianym kalendarzem akcji:
- (a) zakończyć działania kwatermistrzowskie (uzyskać pisemną zgodę właściciela terenu, uzyskać pisemne potwierdzenie rezerwacji noclegów, zgromadzić niezbędny sprzęt itp.),
 - (b) zakończyć działania formalne, w szczególności:
 - (1) złożyć, lub jeśli jest to wymagane, uzyskać konieczne dokumenty na podstawie właściwych przepisów prawa oraz Instrukcji,
 - (2) w przypadku obozu będącego wypoczynkiem - dokonać zgłoszenia wypoczynku właściwemu kuratorowi oświaty,
 - (c) przygotować preliminarz finansowy obozu oraz raport przedobozowy,
 - (d) zatwierdzić u właściwej przełożonej lub właściwego przełożonego, o których mowa w § 7 ust. 1 lit. (a) Instrukcji, plan pracy obozu i złożyć go komendantce chorągwi lub komendantowi chorągwi wraz z pełną listą kadry do akceptacji,
 - (e) złożyć Zarządowi Okręgu lub upoważnionym przez Zarząd Okręgu osobom komplet wymaganych dokumentów wraz z akceptacją planu pracy i kadry, o którym mowa w lit. (d) oraz udokumentować posiadanie niezbędnych środków finansowych do przeprowadzenia obozu,
 - (f) dodatkowo w przypadku obozu będącego wypoczynkiem - złożyć Zarządowi Okręgu lub upoważnionym przez Zarząd Okręgu osobom kopie dokumentów, o których mowa w § 9 ust. 1 lit. (i) pkt (1) Instrukcji.

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 lit. (b) pkt (2) zgłoszenia kuratorowi oświaty obozu będącego wypoczynkiem dokonuje w imieniu organizatora wypoczynku komendant lub członek Zarządu Okręgu, lub inna wyznaczona przez Zarząd Okręgu osoba; zgłoszenie powinno odpowiadać wymogom przepisów prawa o organizacji wypoczynku.
3. Dla zatwierdzenia zgrupowania obozów, w którego skład wchodzi jednostki z różnych okręgów wymagane jest uzyskanie zgody od właściwych przełożonych wszystkich jednostek (odpowiednio hufcowa lub hufcowy, komendantka chorągwi lub komendant chorągwi oraz Zarząd Okręgu).

§ 7

1. Zatwierdzenie obozu pod względem programowym polega na:
 - (a) zatwierdzeniu planu pracy każdej jednostki biorącej udział w obozie przez właściwego przełożonego,
 - (b) akceptacji przez komendantkę chorągwi lub komendanta chorągwi, lub osoby wyznaczone odpowiednio przez komendantkę chorągwi lub komendanta chorągwi, zatwierdzonego planu pracy obozu oraz pełnej listy kadry obozu poprzez stosowaną adnotację w raporcie przedobozowym.
2. Szczegółowe zasady zatwierdzania obozów pod względem programowym każdorazowo ustalają komendantka chorągwi i komendant chorągwi w porozumieniu z podległymi sobie hufcowymi. Zasady te powinny być podane do wiadomości zainteresowanych w terminie przewidzianym kalendarzem akcji.

§ 8

1. Obóz pod względem finansowym i organizacyjnym zatwierdzany jest przez Przewodniczącego Zarządu Okręgu lub Skarbnika Zarządu Okręgu lub inne osoby na podstawie udzielonych im przez Zarząd Okręgu pełnomocnictw.
2. Zatwierdzenie obozu pod względem finansowym polega na:
 - (a) stwierdzeniu czy komendant zaplanował oraz czy dysponuje środkami finansowymi niezbędnymi do przeprowadzenia obozu,
 - (b) sprawdzeniu preliminarza finansowego pod względem merytorycznym i rachunkowym,
 - (c) sprawdzeniu prawidłowości i kompletności wymaganej dokumentacji,
 - (d) sprawdzeniu czy obóz i jego uczestnicy oraz kadra zostali w odpowiedni sposób ubezpieczeni,
 - (e) sprawdzeniu udokumentowanych kwalifikacji kadry obozu,
 - (f) sprawdzeniu czy zobowiązana do tego kadra obozu oraz uczestniczące w obozie jednostki opłaciły należne składki i nie posiadają zaległości z tego tytułu.

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

§ 9

1. W celu zatwierdzania obozu pod względem organizacyjnym komendant lub kwatermistrz albo inna osoba wyznaczona przez komendanta zobowiązana jest wykonać czynności i spełnić wymagania, o których mowa w § 6 Instrukcji oraz posiadać i okazać na żądanie w trakcie zatwierdzania obozu:
 - (a) karty kwalifikacyjne wszystkich uczestników sporządzone według wzorów stanowiących Załączniki nr 1 i 2 do Instrukcji oraz wypełnione zgodnie z wymogiem § 11 ust. 1 i 4 Instrukcji,
 - (b) polisy ubezpieczeniowe uczestników (NNW) i kadry obozu (OC), z zastrzeżeniem ust. 2,
 - (c) kopie dokumentów potwierdzających posiadanie uprawnień specjalistycznych:
 - (1) ratowników wodnych (dla obozów nad wodą),
 - (2) przewodników górskich (dla obozów w górach),
 - (3) żeglarskich (dla rejsów),
 - (4) innych, jeśli w odniesieniu do obozów specjalistycznych przepisy prawa wymagają takich uprawnień,
 - (d) książkę finansową obozu z wypełnionymi działami: raport przedobozowy i preliminarz finansowy,
 - (e) listę wpływów zgodną z instrukcją prowadzenia dokumentacji finansowej na obozach ZHR,
 - (f) kopie umów z lekarzem, pielęgniarką lub ratownikiem medycznym dotyczących zapewnienia dostępu do opieki medycznej w trakcie obozu, z zastrzeżeniem lit. (i) pkt (6),
 - (g) pisemną zgodę właściciela terenu lub potwierdzenie rezerwacji miejsc noclegowych,
 - (h) wymagane przez władze sanitarne dokumenty potwierdzające zdolność i ewentualne uprawnienia kadry i personelu do sprawowania wyznaczonych im funkcji (np. książeczki zdrowia, zaświadczenia lekarskie itp.),
 - (i) dodatkowo w przypadku obozu będącego wypoczynkiem:
 - (1) kopie dokumentów potwierdzających spełnienie przez komendanta oraz pozostałych członków kadry obozu wymogów, o których mowa odpowiednio w § 16, § 17 i § 18 Instrukcji, o ile nie są w posiadaniu organizatora wypoczynku (w szczególności rozkaz przyznania stopnia instruktorskiego, zaświadczenie o ukończeniu kursów kierownika oraz wychowawcy),
 - (2) kopię zgłoszenia wypoczynku właściwemu kuratorowi oświaty wraz z kopiami dokumentów dołączonych do zgłoszenia wypoczynku,
 - (3) dowód umieszczenia obozu w bazie wypoczynku, o której mowa w przepisach prawa o organizacji wypoczynku,

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

- (4) zaświadczenie o niekaralności komendanta i członków kadry będących wychowawcami wycieczki, zgodne z właściwymi przepisami prawa,
 - (5) kopię opinii potwierdzającej spełnienie przez obiekt lub teren, na którym ma się odbywać wycieczka, wymagań ochrony przeciwpożarowej, wydanej przez właściwego miejscowo komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej, której ważność nie upłynie do dnia zakończenia obozu,
 - (6) którego liczba uczestników nie przekracza 30 (nie licząc kadry) - pisemne oświadczenie komendanta o innym, niż określony w lit. (f) sposobie zapewnienia uczestnikom dostępu do opieki medycznej.
2. Jeżeli w trakcie zatwierdzania obozu powstaną uzasadnione wątpliwości co do ostatecznej liczby uczestników, obóz może zostać zatwierdzony warunkowo z obowiązkiem przedstawienia osobie upoważnionej przez Zarząd Okręgu najpóźniej w dniu rozpoczęcia obozu opłaconej polisy NNW obejmującej wszystkich uczestników.
 3. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1 lit. (c) pkt (2) nie ma zastosowania, jeśli regulaminy parków narodowych wymagają prowadzenia wędrowek wyłącznie przez przewodników górskich licencjonowanych do ich prowadzenia w danym parku narodowym, a wejście na obszar danego parku narodowego nie jest dozwolone bez takiego przewodnika i nie ma możliwości ustalenia z wyprzedzeniem tożsamości i uprawnień takiego przewodnika.
 4. Jeśli program obozu obejmuje zajęcia narciarskie (w tym szkolenie narciarskie), w trakcie tych zajęć wymagana jest obecność instruktora narciarskiego posiadającego stosowne uprawnienia.

§ 10

1. Zakończeniem zatwierdzenia obozu jest uzyskanie przez komendanta zgody na organizację obozu poprzez dokonanie w książce finansowej obozu, przez osoby upoważnione przez Zarząd Okręgu, wpisu zawierającego zatwierdzenie preliminarza finansowego oraz zgodę na realizację obozu.
2. W razie odmowy udzielenia zgody na organizację obozu, komendantka chorągwi lub komendant chorągwi odwołuje rozkazem komendanta obozu oraz kwatermistrza obozu.

§ 11

1. Informacja o formie, terminie, adresie, miejscu lokalizacji lub trasie obozu będącego wycieczką (w tym nazwa kraju w przypadku obozu zagranicznego) powinna zostać umieszczona w karcie uczestnika zanim karta zostanie przekazana do podpisu rodzicom niepełnoletniego uczestnika lub pełnoletniemu uczestnikowi.

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

2. Organizator wypoczynku zamieszcza na swojej stronie internetowej zakładkę zawierającą informacje dla rodziców uczestników albo pełnoletnich uczestników o warunkach obozu będącego wypoczynkiem, w szczególności o terminie, miejscu lub trasie obozu, jego programie i regulaminie.
3. Na prośbę organizatora wypoczynku komendant lub wskazana przez niego osoba umieszcza na stronie internetowej każdej jednostki ZHR uczestniczącej w obozie będącym wypoczynkiem odnośnik do zakładki, o której mowa w ust. 2. Ponadto organizator wypoczynku może zwrócić się do komendanta o dodatkowe poinformowanie rodziców uczestników lub dorosłych uczestników o treści zakładki, o której mowa w ust. 2, podczas spotkania przedobozowego lub w inny sposób.
4. Komendant może przyjąć kartę kwalifikacyjną uczestnika i zakwalifikować go do udziału w obozie jedynie wówczas, gdy karta kwalifikacyjna:
 - (a) zawiera następujące informacje na temat uczestnika:
 - (1) imię (imiona) i nazwisko,
 - (2) imiona i nazwiska rodziców lub opiekunów,
 - (3) rok urodzenia,
 - (4) adres zamieszkania, a w przypadku, gdy uczestnik jest niepełnoletni – adres zamieszkania jego rodziców lub opiekunów lub adres ich pobytu podczas obozu, jeżeli jest inny niż adres zamieszkania,
 - (5) numer telefonu do rodziców lub opiekunów lub do osoby wskazanej przez pełnoletniego uczestnika,
 - (6) opis specjalnych potrzeb edukacyjnych uczestnika, w szczególności potrzeb wynikających z niepełnosprawności, niedostosowania społecznego lub zagrożenia niedostosowaniem społecznym – jeśli występują takie potrzeby,
 - (7) istotne dane o stanie zdrowia, rozwoju psychofizycznym i stosowanej diecie uczestnika oraz jego numer PESEL w celu potwierdzenia prawa do świadczeń opieki zdrowotnej,
 - (8) zgodę rodziców uczestnika albo zgodę pełnoletniego uczestnika na przetwarzanie danych osobowych na potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony zdrowia uczestnika,
 - (b) została podpisana przez przynajmniej jednego z rodziców lub opiekunów uczestnika niepełnoletniego lub przez uczestnika pełnoletniego.

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

III. Organizacja biwaków

§ 12

1. Zamiar zorganizowania biwaku podlega pisemnemu lub elektronicznemu zgłoszeniu u właściwego bezpośredniego przełożonego na co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem biwaku (zgłoszenie biwaku), z zastrzeżeniem ust. 2. Zgłoszenia dokonuje się z wykorzystaniem formularza stanowiącego Załącznik nr 3 do Instrukcji.
2. W przypadku biwaku będącego wypoczynkiem zgłoszenie biwaku podlega pisemnemu zgłoszeniu u właściwego bezpośredniego przełożonego na co najmniej 21 dni przed rozpoczęciem biwaku. Do zgłoszenia biwaku będącego wypoczynkiem należy dołączyć:
 - (a) kopie dokumentów, o których mowa w § 9 ust. 1 lit. (i) pkt (1) – (5) Instrukcji,
 - (b) kopie umów z lekarzem, pielęgniarką lub ratownikiem medycznym dotyczących zapewnienia dostępu do opieki medycznej w trakcie biwaku lub pisemne oświadczenie o sposobie zapewnienia uczestnikom biwaku dostępu do opieki medycznej.
3. Jeśli przyjmujący zgłoszenie biwaku nie wnosi zastrzeżeń, niezwłocznie przekazuje je wraz z załącznikami Zarządowi Okręgu.
4. Jeśli przyjmujący zgłoszenie biwaku wnosi zastrzeżenia, umieszcza je na zgłoszeniu biwaku i przekazuje je wraz z załącznikami Zarządowi Okręgu oraz komendantowi.
5. Zarząd Okręgu może umieścić na zgłoszeniu biwaku dodatkowe zalecenia skierowane do komendanta.
6. Komendant zobowiązany jest zastosować się do zastrzeżeń przyjmującego zgłoszenie biwaku oraz zaleceń Zarządu Okręgu.
7. Zarząd Okręgu może zakazać organizacji biwaku w razie powzięcia uzasadnionych wątpliwości co do zgodności zgłoszenia biwaku ze stanem faktycznym lub w razie istotnych zastrzeżeń przyjmującego zgłoszenie biwaku albo braku wymaganych załączników.
8. Zgłoszenie biwaku zawiera następujące informacje:
 - (a) określenie jednostki lub jednostek organizujących biwak,
 - (b) imię, nazwisko i stopień komendanta oraz skład kadry biwaku,
 - (c) miejsce lub trasę biwaku,
 - (d) czas trwania biwaku,
 - (e) miejsce i rodzaj noclegów,
 - (f) przewidywaną liczbę uczestników biwaku,
 - (g) numer polisy ubezpieczeniowej, chyba że jednostka jest ubezpieczona w okręgu; w przypadku, w którym jednostka nie jest ubezpieczona w okręgu numer polisy należy przedstawić najpóźniej na 2 dni przed rozpoczęciem biwaku,
 - (h) przewidywany przebieg (harmonogram) biwaku.

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

- 9.
10. Obowiązek zgłoszenia biwaku spoczywa na komendantce lub komendancie jednostki organizującej biwak lub innej wyznaczonej pełnoletniej osobie, albo na osobie reprezentującej inną zorganizowaną grupę członków ZHR.

§ 13

1. Postanowienia § 9 ust. 1 lit. (c) Instrukcji w zakresie posiadania wymaganej dokumentacji stosuje się odpowiednio do biwaku specjalistycznego.
2. Postanowienia § 9 ust. 4 Instrukcji stosuje się odpowiednio do biwaku, którego program obejmuje zajęcia narciarskie (w tym szkolenie narciarskie).
3. Postanowienia § 11 Instrukcji stosuje się odpowiednio do biwaku będącego wypoczynkiem.

IV. Obozy i biwaki organizowane przez władze naczelne Związku

§ 14

1. W przypadku, gdy obóz lub biwak organizuje Naczelnictwo lub podległe mu jednostki bądź wydziały, albo Główna Kwatera Harcerki lub Główna Kwatera Harcerzy lub podległe im wydziały bądź szkoły:
 - (a) przewidziane w Instrukcji uprawnienia do zatwierdzenia programowego lub przyjęcia zgłoszenia obozu lub zgłoszenia biwaku, albo do wyrażenia zgody na organizację obozu, przysługują odpowiednio Przewodniczącemu, Naczelniczce Harcerki, Naczelnikowi Harcerzy lub wyznaczonej osobie,
 - (b) kompetencje przewidziane w Instrukcji dla Zarządu Okręgu wykonuje Skarbnik Związku.
2. Jeśli obóz organizuje Naczelnictwo lub podległe mu jednostki bądź wydziały, albo Główna Kwatera Harcerki lub Główna Kwatera Harcerzy lub podległe im wydziały bądź szkoły, kalendarza akcji nie sporządza się, jednak Naczelnictwo z odpowiednim wyprzedzeniem podaje do wiadomości zainteresowanych wykaz dokumentów wymaganych do zatwierdzenia takiego obozu.

V. Wymogi wobec kadry obozów i biwaków

§ 15

1. Kadra obozu składa się co najmniej z komendanta, kwatermistrza oraz posiadających stosowne uprawnienia osób w liczbie nie mniejszej, niż wymagana przepisami prawa o organizacji wypoczynku, przepisami prawa dotyczącymi bezpieczeństwa lub innymi przepisami prawa mającymi zastosowanie do obozów. W przypadkach obozów, których

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

uczestnikami jest nie więcej niż 20 osób, komendant może, za zgodą komendantki chorągwi lub komendanta chorągwi oraz Przewodniczącego Zarządu Okręgu, pełnić jednocześnie funkcję kwatermistrza.

2. Kadra biwaku składa się co najmniej z komendanta oraz posiadających stosowne uprawnienia osób w liczbie nie mniejszej, niż wymagana przepisami prawa o organizacji wycieczki, przepisami prawa dotyczącymi bezpieczeństwa lub innymi przepisami prawa mającymi zastosowanie do biwaków.

§ 16

1. Komendantem obozu niebędącego wycieczką może być instruktorka ZHR w stopniu co najmniej podharc mistrzyni lub instruktor ZHR w stopniu co najmniej podharc mistrza. W uzasadnionych przypadkach, po uzyskaniu pozytywnej opinii hufcowej lub hufcowego, komendantem obozu niebędącego wycieczką może być instruktorka ZHR w stopniu przewodniczki, instruktor ZHR w stopniu przewodnika, harcerka starsza, harcerz starszy lub członek współdziałający ZHR.
2. Komendantem biwaku niebędącego wycieczką może być instruktorka ZHR lub instruktor ZHR, harcerka starsza, harcerz starszy lub członek współdziałający ZHR, przy czym zaleca się, aby była to komendantka lub komendant jednostki organizującej biwak.
3. Komendantem obozu lub biwaku będącego wycieczką (kierownik wycieczki) może być instruktorka ZHR w stopniu co najmniej podharc mistrzyni lub instruktor ZHR w stopniu co najmniej podharc mistrza, spełniająca lub spełniający warunki niekaralności oraz braku zakazów określonych przepisami prawa o organizacji wycieczki.
4. W uzasadnionych przypadkach, po uzyskaniu pozytywnej opinii hufcowej lub hufcowego, komendantem obozu lub biwaku będącego wycieczką może być instruktorka ZHR w stopniu przewodniczki, instruktor ZHR w stopniu przewodnika, harcerka starsza, harcerz starszy lub członek współdziałający ZHR, która lub który:
 - (a) spełnia warunki niekaralności oraz braku zakazów określonych przepisami prawa o organizacji wycieczki,
 - (b) posiada co najmniej wykształcenie średnie,
 - (c) posiada co najmniej trzyletnie doświadczenie (staż) w wykonywaniu zadań dydaktyczno-wychowawczych lub opiekuńczo-wychowawczych uzyskane w okresie ostatnich 15 lat,
 - (d) ukończyła lub ukończył kurs na kierownika wycieczki zgodnie z przepisami prawa o organizacji wycieczki,
 - (e) spełnia dodatkowe warunki, jeśli zostały określone przez komendantkę chorągwi lub komendanta chorągwi.

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

5. Wymóg, o którym mowa w ust. 4 lit. (b) nie dotyczy instruktorek ZHR w stopniu przewodniczki oraz instruktorów ZHR w stopniu przewodnika.

§ 17

1. Członkiem kadry obozu lub biwaku niebędącego wypoczynkiem może być instruktorka ZHR lub instruktor ZHR, harcerka starsza, harcerz starszy lub członek współdziałający ZHR lub inna osoba, której komendant powierzy stosowne zadania lub obowiązki.
2. Członkiem kadry obozu lub biwaku będącego wypoczynkiem (wychowawca wypoczynku) może być instruktorka ZHR lub instruktor ZHR, spełniająca lub spełniający warunki niekaralności oraz braku zakazów określonych przepisami prawa o organizacji wypoczynku.
3. W uzasadnionych przypadkach, po uzyskaniu pozytywnej opinii właściwej hufcowej lub właściwego hufcowego, członkiem kadry obozu lub biwaku będącego wypoczynkiem może być także osoba pełnoletnia niebędąca instruktorką ZHR lub instruktorem ZHR, o ile:
 - (a) spełnia warunki niekaralności lub braku zakazów określonych przepisami prawa o organizacji wypoczynku,
 - (b) posiada wykształcenie średnie,
 - (c) ukończyła kurs na wychowawcę wypoczynku zgodnie z przepisami prawa o organizacji wypoczynku.
4. Komendantem zgrupowania obozów nie może być komendant lub inny członek kadry jednego z podobozów wchodzących w skład tego zgrupowania.
5. Kwatermistrzem obozu lub biwaku może być pełnoletnia osoba, która ukończyła kurs związany z prowadzeniem finansów wymagany przez Zarząd Okręgu.

§ 18

1. W przypadku obozów lub biwaków o charakterze specjalistycznym Naczelnictwo może określić dodatkowe wymagania wobec członków kadry w formie odrębnych instrukcji, przy czym w przypadku obozów lub biwaków będących wypoczynkiem należy uwzględnić wymogi przepisów prawa o organizacji wypoczynku.
2. W uzasadnionych przypadkach komendantka chorągwi lub komendant chorągwi w porozumieniu z Przewodniczącym Zarządu Okręgu mogą odstąpić od niektórych wymagań określonych w Instrukcji pod warunkiem, że nie zagrazi to bezpieczeństwu uczestników i nie naruszy odpowiednich przepisów prawa.

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

VI. Szczególne obowiązki kadry obozów i biwaków

§ 19

1. Komendant jest odpowiedzialny za:
 - (a) właściwą realizację lub kontrolę realizacji ustalonego programu,
 - (b) bezpieczeństwo i zdrowie uczestników na zasadach określonych w Rozdziale VII Instrukcji oraz zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej uczestnikom i kadrze obozu lub biwaku,
 - (c) majątek jednostki, okręgu lub Związku, powierzony celem przygotowania i przeprowadzenia obozu lub biwaku,
 - (d) spełnienie wymagań wynikających z właściwych przepisów prawa,
 - (e) rzetelne prowadzenie dokumentacji finansowej zgodnie z przepisami finansowo-gospodarczymi ZHR,
 - (f) rzetelne i terminowe rozliczenie obozu lub biwaku.
2. W przypadku obozu lub biwaku będącego wypoczynkiem, do dodatkowych obowiązków komendanta należy:
 - (a) kierowanie obozem lub biwakiem zgodnie z przepisami prawa, w szczególności przepisami prawa o organizacji wypoczynku,
 - (b) ustalenie i przydzielenie szczególnego zakresu czynności poszczególnym osobom wchodzącym w skład kadry obozu lub biwaku oraz kontrolę wykonywania przez nie swoich obowiązków,
 - (c) zapewnienie uczestnikom obozu lub biwaku właściwej opieki od przejęcia ich od rodziców lub opiekunów do ponownego przekazania ich rodzicom lub opiekunom,
 - (d) zapewnienie zróżnicowanej diety uczestnikom i kadrze obozu lub biwaku,
 - (e) przechowywanie w trakcie obozu lub biwaku oryginałów lub kopii dokumentów potwierdzających niekaralność oraz kwalifikacje kadry obozu lub biwaku,
 - (f) udostępnienie na wniosek rodziców lub opiekunów kopii karty kwalifikacyjnej niepełnoletniego uczestnika obozu lub biwaku.
3. W przypadku obozu lub biwaku będącego wypoczynkiem, do obowiązków członków kadry posiadających kwalifikacje wychowawców należy:
 - (a) zapoznanie się z kartami kwalifikacyjnymi uczestników obozu lub biwaku,
 - (b) poinformowanie komendanta obozu lub biwaku o specjalnych potrzebach uczestników obozu lub biwaku, w szczególności w zakresie diety oraz ograniczeń wysiłku fizycznego,
 - (c) sprawowanie opieki nad uczestnikami obozu lub biwaku w zakresie higieny, zdrowia, żywienia oraz innych czynności opiekuńczych,
 - (d) zapewnienie bezpieczeństwa uczestnikom obozu lub biwaku na zasadach określonych w Rozdziale VII Instrukcji,

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

- (e) prowadzenie dziennika zajęć (książki pracy) i organizowanie zajęć zgodnie z rozkładem dnia,
 - (f) prowadzenie innych zajęć zgodnie z dyspozycjami komendanta obozu lub biwaku.
4. Kwatermistrz wspiera komendanta w:
- (a) przygotowaniu i zatwierdzeniu obozu pod względem finansowym zgodnie z wymogami § 8 ust. 2 Instrukcji,
 - (b) wypełnieniu formalności określonych w § 9 ust. 1 Instrukcji,
 - (c) zabezpieczeniu majątku zgodnie z wymogiem ust. 1 lit. (c),
 - (d) prowadzeniu dokumentacji finansowej obozu zgodnie z wymogiem ust. 1 lit. (e),
 - (e) rzetelnym i terminowym rozliczeniu obozu zgodnie z wymogiem ust. 1 lit. (f),
 - (f) innych działaniach związanych z planowaniem, zatwierdzeniem, realizacją lub rozliczeniem obozu, zgodnie z dyspozycją komendanta.

§ 20

1. Komendant i kwatermistrz obozu składają Zarządowi Okręgu pisemne oświadczenia o odpowiedzialności materialnej według wzoru ustalonego przez Zarząd Okręgu.
2. Jeśli Zarząd Okręgu lub Naczelnictwo tak postanowi, komendant oraz członkowie kadry (wszyscy lub wskazani przez Zarząd Okręgu lub Naczelnictwo) zawrą stosowne umowy odpowiednio z Zarząd Okręgu lub z Naczelnictwem, dotyczące organizacji i rozliczenia obozu lub biwaku. Zarząd Okręgu lub Naczelnictwo może wprowadzić wzorce umów, o których mowa w zdaniu poprzednim odpowiednie dla danego rodzaju obozu lub biwaku.

VII. Bezpieczeństwo uczestników i kadry obozów i biwaków

§ 21

1. Komendant zobowiązany jest zapewnić uczestnikom i członkom kadry dostęp do opieki medycznej w trakcie obozu lub biwaku.
2. Obozy i biwaki powinny być lokalizowane, a trasy obozów wędrownych wyznaczone w taki sposób, aby umożliwić udzielenie pomocy poszkodowanym w ich trakcie uczestnikom i członkom kadry.
3. Zarząd Okręgu może określić szczegółowe wymogi dotyczące:
 - (a) lokalizacji obozów i biwaków ze względu na potrzebę zapewnienia opieki medycznej uczestnikom i kadrze,
 - (b) minimalnej liczby osób, o których mowa w § 9 ust. 1 lit. (f) oraz § 12 ust. 2 lit. (b), a także § 27 ust. 1 lit. (d) Instrukcji, obecnych na obozie lub biwaku.

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

§ 22

1. Każda osoba wchodząca w skład kadry obozu lub biwaku, która powzięła wiadomość o wypadku z udziałem uczestnika, zobowiązana jest do niezwłocznego udzielenia mu pierwszej pomocy i zapewnienia opieki, a w razie potrzeby powiadomienia podmiotów ustawowo powołanych do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.
2. Komendant lub upoważniony przez niego członek kadry o każdym wypadku podczas obozu lub biwaku zawiadamia niezwłocznie:
 - (a) rodziców uczestnika, który uległ wypadkowi, albo osobę wskazaną przez pełnoletniego uczestnika w karcie kwalifikacyjnej,
 - (b) Zarząd Okręgu,
 - (c) prokuratora - w razie wypadku śmiertelnego, ciężkiego lub zbiorowego,
 - (d) państwowego inspektora sanitarnego - w przypadku zatrucia pokarmowego, do którego doszło na terenie kraju,
 - (e) dodatkowo w przypadku obozu lub biwaku będącego wypoczynkiem - kuratora oświaty właściwego ze względu na siedzibę organizatora wypoczynku oraz kuratora oświaty właściwego ze względu na miejsce lokalizacji obozu lub biwaku będącego wypoczynkiem.
3. Miejsce wypadku należy zabezpieczyć do czasu sporządzenia protokołu powypadkowego.

§ 23

1. Komendant obozu lub biwaku będącego wypoczynkiem albo upoważniony przez niego członek kadry przeprowadza po wypadku, do którego doszło w trakcie obozu lub biwaku będącego wypoczynkiem, postępowanie powypadkowe oraz sporządza protokół powypadkowy (oddzielnie dla każdego poszkodowanego), który zawiera:
 - (a) imię, nazwisko i adres zamieszkania uczestnika, który uległ wypadkowi,
 - (b) okoliczności wypadku,
 - (c) działania podjęte w związku z wypadkiem,
 - (d) skutki wypadku,
 - (e) miejscowość lub miejsce i datę sporządzenia protokołu oraz podpis osoby sporządzającej protokół.
2. Wzór protokołu powypadkowego stanowi Załącznik nr 4 do Instrukcji.
3. W postępowaniu powypadkowym może uczestniczyć jako obserwator przedstawiciel kuratora oświaty właściwego ze względu na miejsce lokalizacji obozu lub biwaku będącego wypoczynkiem.

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

4. Protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach, po jednym dla rodziców uczestnika, który uległ wypadkowi, albo pełnoletniego uczestnika, który uległ wypadkowi, lub osoby wskazanej przez niego w karcie kwalifikacyjnej, organizatora wycieczki i kuratora oświaty właściwego ze względu na miejsce lokalizacji obozu lub biwaku będącego wycieczką. Organizator wycieczki niezwłocznie przesyła kopię protokołu do pełnomocnika do spraw ubezpieczeń.
5. Rodzice uczestnika, który uległ wypadkowi, albo pełnoletni uczestnik, który uległ wypadkowi, lub osoba wskazana przez niego w karcie kwalifikacyjnej mogą zgłosić pisemne zastrzeżenia do ustaleń zawartych w protokole powypadkowym w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania.
6. W przypadku stwierdzenia, że zastrzeżenia do ustaleń zawartych w protokole powypadkowym są zasadne w całości lub w części komendant obozu lub biwaku będącego wycieczką albo upoważniony przez niego członek kadry zmienia lub uzupełnia protokół.
7. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń do ustaleń zawartych w protokole powypadkowym w całości komendant obozu lub biwaku będącego wycieczką albo upoważniony przez niego członek kadry pozostawia protokół bez zmian.
8. Komendant obozu lub biwaku będącego wycieczką, w terminie 7 dni od dnia zgłoszenia zastrzeżeń do ustaleń zawartych w protokole powypadkowym, informuje na piśmie osoby, o których mowa w ust. 4 zdanie pierwsze, o uwzględnieniu w całości lub w części albo nieuwzględnieniu tych zastrzeżeń, wraz z uzasadnieniem.

§ 24

1. Niezależnie od wymogów określonych w § 22 ust. 2, komendant lub upoważniony przez niego członek kadry zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić Zarząd Okręgu lub Naczelnictwo (jeśli obóz lub biwak organizowany jest przez Naczelnictwo) oraz swojego bezpośredniego przełożonego (bezpośredniego przełożonego komendanta, jeśli powiadomienia dokonuje upoważniony członek kadry) albo inne osoby wyznaczone przez Zarząd Okręgu lub Naczelnictwo o:
 - (a) zaginięciu lub ucieczce uczestnika,
 - (b) trudnościach formalnych o charakterze organizacyjnym, administracyjnym lub prawnym, związanych z organizacją lub przeprowadzeniem obozu lub biwaku,
 - (c) popełnieniu na szkodę uczestników lub kadry przestępstwa lub groźnego w skutkach wykroczenia,
 - (d) popełnieniu przez uczestnika lub członka kadry przestępstwa lub groźnego w skutkach wykroczenia,

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

- (e) innym ważnym wydarzeniu mogącym wywołać roszczenia wobec okręgu lub Związku,
 - (f) istotnych zmian organizacyjnych i kadrowych (w tym o zmianie miejsca lub znaczącej zmianie trasy, znaczącej zmianie liczby uczestników itp.).
2. Powiadomienia dokonuje się jednocześnie za pomocą telefonu oraz poczty elektronicznej, a jeśli możliwa jest tylko jedna z tych form, w powiadomieniu należy to wyraźnie zaznaczyć. Osoba przyjmująca powiadomienie (tj. odbierająca telefon lub pocztę elektroniczną w Zarządzie Okręgu lub w Naczelnictwie) zobowiązana jest do niezwłocznego sporządzenia notatki i przekazania jej wraz z kopią wiadomości otrzymanej pocztą elektroniczną (jeśli została odebrana) do Przewodniczącego Zarządu Okręgu lub do członka Naczelnictwa odpowiedzialnego za nadzór nad obozem lub biwakiem.
 3. W razie konieczności, Zarząd Okręgu lub Naczelnictwo przekazuje kopię powiadomienia otrzymanego od komendanta lub upoważnionego przez niego członka kadry pełnomocnikowi do spraw ubezpieczeń.
 4. Szczegółowe zasady postępowania w przypadku sytuacji kryzysowej, w tym w razie wypadku podczas obozu lub biwaku, określa odrębna instrukcja.

§ 25

1. Rodzice lub opiekunowie niepełnoletniego uczestnika lub inni członkowie rodziny niepełnoletniego uczestnika posiadający pisemne upoważnienie jego rodziców lub opiekunów, mogą tymczasowo lub ostatecznie odebrać takiego uczestnika z obozu lub biwaku w trakcie jego trwania jedynie za wiedzą komendanta lub upoważnionego przez niego członka kadry obozu lub biwaku.
2. Osoba odbierająca niepełnoletniego uczestnika z obozu lub biwaku składa pisemne oświadczenie, którego wzór stanowi Załącznik nr 5 do Instrukcji.
3. W razie powzięcia przez komendanta lub upoważnionego przez niego członka kadry uzasadnionych wątpliwości co do tożsamości lub praw rodzicielskich albo uprawnień opiekuńczych osoby zamierzającej odebrać niepełnoletniego uczestnika z obozu lub biwaku, w szczególności, jeśli zgłaszająca się osoba nie została wskazana w karcie kwalifikacyjnej uczestnika, należy niezwłocznie skontaktować się z osobą, której dane kontaktowe znajdują się w karcie kwalifikacyjnej uczestnika celem potwierdzenia tożsamości lub praw rodzicielskich albo uprawnień opiekuńczych zgłaszającej się osoby. W razie konieczności komendant lub upoważniony przez niego członek powinien niezwłocznie zawiadomić policję o próbie odebrania lub nieuprawnionym odebraniu niepełnoletniego uczestnika z obozu lub biwaku przez osobę nieupoważnioną.

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

§ 26

Jeśli uczestnicy lub kadra korzystają z pojazdów samochodowych (autokarów, autobusów lub innych) wynajętych celem dojazdu na miejsce obozu lub biwaku albo powrotu z obozu lub biwaku (bądź - w przypadku obozu wędrownego – dojazdu na miejsce rozpoczęcia obozu wędrownego lub powrotu z obozu wędrownego), komendant zobowiązany jest do odpowiedniego zgłoszenia takich pojazdów do kontroli właściwym służbom przed rozpoczęciem transportu.

§ 27

1. Jeśli obóz lub biwak odbywa się nad wodą i przewiduje się korzystanie w jego trakcie z miejsca kąpieli, komendant odpowiedzialny jest za:
 - (a) odpowiednie wyznaczenie, oznakowanie i zabezpieczenie miejsca kąpieli,
 - (b) podanie do wiadomości uczestników regulaminu korzystania z miejsca kąpieli,
 - (c) wyposażenie miejsca kąpieli w sprzęt i materiały wymagane właściwymi przepisami prawa,
 - (d) zapewnienie kontroli miejsca kąpieli przez minimum dwóch ratowników wodnych, posiadających stosowne uprawnienia.
2. W celu zapewnienia kontroli miejsca kąpieli, o której mowa w ust. 1 lit. (d), komendant zawiera pisemne umowy z osobami posiadającymi odpowiednie kwalifikacje.
3. W trakcie obozu lub biwaku kąpiel uczestników dozwolona jest wyłącznie:
 - (a) w wyznaczonym i oznakowanym miejscu kąpieli,
 - (b) na wyznaczonym i oznakowanym kąpielisku publicznym,
 - (c) na basenie lub pływalni.
4. Kąpiel, o której mowa w ust. 3 odbywa się pod opieką członka kadry obozu lub biwaku (wychowawcy wypoczynku, jeśli obóz lub biwak jest wypoczynkiem) i przynajmniej jednego ratownika z odpowiednimi kwalifikacjami.
5. W razie organizacji obozu lub biwaku w formie spływu lub rejsu konieczne jest wyposażenie kadry i uczestników w indywidualne zabezpieczenia (atestowane kapoki) oraz zapewnienie udziału w takim spływie lub rejsie co najmniej jednego ratownika wodnego z odpowiednimi kwalifikacjami.

VIII. Finansowanie i rozliczenie obozów i biwaków oraz koszty pośrednie

§ 28

1. Udział uczestników i kadry w obozach i biwakach finansowany jest:
 - (a) ze składek programowych, których wysokość określa i podaje do wiadomości uczestników lub rodziców uczestników komendant lub kwatermistrz,
 - (b) z darowizn, o ile darczyńca nie zastrzegł innego przeznaczenia darowizny,

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

- (c) z dotacji przyznanych przez organy administracji rządowej lub samorządowej lub inne instytucje krajowe, zagraniczne lub międzynarodowe,
- (d) z własnych środków znajdujących się w dyspozycji jednostki ZHR, jeśli mogą być przeznaczone na ten cel oraz
- (e) z innych źródeł, jeśli zgodnie z przepisami prawa mogą one stanowić źródła finansowania obozów i biwaków, w szczególności będących wypoczynkiem.

§ 29

1. Przyjęcia rozliczeń obozów dokonują osoby upoważnione przez Zarząd Okręgu lub Naczelnictwo.
2. Komendant ma obowiązek rozliczyć obóz i przedstawić raport poobozowy nie później niż w ciągu 30 dni od daty zakończenia obozu, chyba że Zarząd Okręgu w kalendarzu akcji, lub Naczelnictwo w odniesieniu do organizowanych przez siebie obozów, ustali inny termin. W razie wystąpienia długotrwałej i nieprzemijającej przeszkody w wykonaniu tego obowiązku przez komendanta (np. choroba, nagły wyjazd), obowiązek ten ciąży na kwatermistrzu.
3. Rozliczenie obozu polega na złożeniu zakończonej książki finansowej wraz z kompletem dokumentów źródłowych, o których mowa w instrukcji prowadzenia dokumentacji finansowej obozu.
4. Do rozliczenia obozu należy dołączyć:
 - (a) listę uczestników obozu wraz z wykazem wysokości składki programowej z tytułu uczestnictwa w obozie,
 - (b) wypełnione karty kwalifikacyjne wszystkich uczestników obozu,
 - (c) oryginały lub kopie dziennika zajęć (książki pracy) bądź ramowych planów dnia,
 - (d) dokumenty (lub ich kopie) wymagane przy zatwierdzaniu danego obozu, które za zgodą Zarządu Okręgu lub Naczelnictwa nie zostały przedłożone w trakcie zatwierdzania obozu,
 - (e) dokumenty sporządzone podczas obozu, obejmujące m.in. dokumentację medyczną, żywieniową, gospodarczą lub inną dotyczącą kadry i uczestników,
 - (f) arkusze, protokoły, pisma i decyzje sporządzone lub wydane w związku z kontrolami i wizytacjami obozu.
5. W przypadku, w którym obóz lub biwak został dofinansowywany ze środków, o których mowa w § 28 ust. 1 lit. (b) i (c) Instrukcji, rozliczenie obozu lub biwaku powinno uwzględniać zasady określone przez darczyńców, sponsorów lub donatorów.

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

6. Rozliczenie finansowe obozu dokonywane jest odrębnie od działalności finansowo-gospodarczej jednostki ZHR, chyba, że z uwagi na konieczność odpowiedniego rozliczenia pozyskanych dotacji lub inny ważny interes Związku albo ze względów organizacyjnych, Zarząd Okręgu w stosunku do konkretnego obozu postanowi inaczej.

§ 30

Rozliczenie finansowe biwaku dokonywane jest w ramach działalności finansowo-gospodarczej jednostki ZHR, chyba że z uwagi na konieczność odpowiedniego rozliczenia pozyskanych dotacji lub inny ważny interes Związku albo ze względów organizacyjnych, Zarząd Okręgu w stosunku do konkretnego biwaku postanowi inaczej.

§ 31

1. Zarząd Okręgu może zobowiązać komendanta do zaplanowania, a następnie dokonania wpłaty na wskazany rachunek okręgu odpowiedniej kwoty kosztów pośrednich w wysokości ustalonej przez Zarząd Okręgu w drodze uchwały (nie większej jednak niż 10% wszystkich wpływów na poczet organizacji obozu lub biwaku, z wyłączeniem pozyskanych dotacji) z uwzględnieniem innych właściwych przepisów wewnętrznych Związku.
2. Koszty pośrednie mogą być przeznaczone wyłącznie do sfinansowania wydatków okręgu związanych z organizacją, nadzorowaniem i wizytowaniem obozów lub biwaków.

IX. Podsumowanie programowe i dokumentacja obozów i biwaków

§ 32

1. Podsumowanie programowe obozu odbywa się według zasad określonych przez komendantkę chorągwi lub komendanta chorągwi albo hufcową lub hufcowego. W przypadku obozu organizowanego przez Naczelnictwo, podsumowanie programowe odbywa się według zasad określonych przez Główną Kwaterę Harcerek, Główną Kwaterę Harcerzy lub Naczelnictwo.
2. Podsumowanie programowe biwaku odbywa się według zasad określonych przez komendanta jednostki ZHR organizującej biwak lub według zasad określonych przez komendanta jednostki nadrzędnej.

§ 33

1. Dokumentacja obozu powinna być sporządzana zgodnie z zasadami określonymi przez Zarząd Okręgu lub Naczelnictwo, przy czym w przypadku obozu lub biwaku będącego wypoczynkiem należy uwzględnić wymogi przepisów prawa o organizacji wypoczynku.

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

2. Organizator wycieczki przechowuje dokumentację dotyczącą zgłoszenia wycieczki i dokumentację wycieczki (w tym karty kwalifikacyjne uczestników) przez okres 5 lat od dnia usunięcia zgłoszenia tego wycieczki z bazy wycieczki, prowadzonej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

X. Nadzór i wizytacje obozów i biwaków

§ 34

1. Ze względu na bezpieczeństwo uczestników i kadry oraz zasady ideowe i wychowawcze albo ważny interes Związku, komendantka chorągwi lub komendant chorągwi w porozumieniu z Przewodniczącym Zarządu Okręgu, albo Przewodniczący Zarządu Okręgu lub – w odniesieniu do obozów - osoba wyznaczona przez Przewodniczącego Zarządu Okręgu do kierowania akcją zimową lub akcją letnią, zgodnie z § 4 ust. 4 Instrukcji, w porozumieniu z komendantką chorągwi lub komendantem chorągwi może:
 - (a) zalecić wprowadzenie zmian w sposobie organizacji lub programie obozu lub biwaku,
 - (b) zakazać organizacji obozu lub biwaku, a w czasie ich trwania nakazać zamknięcie obozu lub biwaku.
2. Z przyczyn określonych w ust. 1 każda instruktorka i każdy instruktor Związku mają obowiązek reagować na zauważone nieprawidłowości, a w szczególności zwrócić uwagę komendantowi albo kadrze obozu lub biwaku oraz niezwłocznie zawiadomić właściwy Zarząd Okręgu o zauważonych nieprawidłowościach lub zagrożeniach.
3. W razie stwierdzenia rażących uchybień przy organizacji obozu właściwy Zarząd Okręgu może zwrócić się do przełożonego wykonującego wobec komendanta lub kwatermistrza uprawnienia wynikające z regulaminu służby instruktorskiej z wnioskiem o nałożenie na komendanta lub kwatermistrza kar organizacyjnych przewidzianych w § 14a ust. 2 Statutu ZHR. Niezależnie od powyższego, a także w przypadku, w którym kwatermistrz nie jest instruktorem ZHR, Zarząd Okręgu może podjąć uchwałę o zakazie pełnienia przez osobę, która dopuściła się rażących uchybień przy organizacji obozu, funkcji komendanta lub kwatermistrza albo funkcji lub zadań finansowo-gospodarczych na czas określony, przy czym przed podjęciem uchwały należy przeprowadzić postępowanie wyjaśniające, a w szczególności osobie, której zakaz ma dotyczyć, przysługuje prawo złożenia wyjaśnień na piśmie lub ustnie.
4. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1 oraz ust. 3 zdanie pierwsze przysługują ponadto Komisarzowi Zagranicznemu w odniesieniu do obozów i biwaków zagranicznych, o których mowa w Rozdziale XI Instrukcji.

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

§ 35

Zasady wizytacji obozów i biwaków w zakresie objętym Instrukcją określa Zarząd Okręgu w porozumieniu z komendantką chorągwi, komendantem chorągwi i Komisją Rewizyjną Okręgu, a w braku Komisji Rewizyjnej Okręgu – z Komisją Rewizyjną Związku lub wyznaczonym przez nią członkiem Komisji Rewizyjnej Związku.

XI. Szczególne zasady organizacji obozów i biwaków zagranicznych

§ 36

Organizacja obozów i biwaków prowadzonych za granicą (obóz zagraniczny/biwak zagraniczny) odbywa się zgodnie z Instrukcją z uwzględnieniem wymagań określonych w niniejszym rozdziale.

§ 37

1. Zamiar organizacji obozu zagranicznego lub biwaku zagranicznego podlega zgłoszeniu Komisarzowi Zagranicznemu (zgłoszenie obozu zagranicznego/zgłoszenie biwaku zagranicznego), a w razie, gdy w uczestnicy obozu zagranicznego lub biwaku zagranicznego mają występować jako delegacja lub reprezentacja Związku, wymaga również zgody Naczelnictwa.
2. Zgłoszenia obozu zagranicznego dokonuje się przesyłając Komisarzowi Zagranicznemu dodatkowy egzemplarz zgłoszenia obozu, o którym mowa w § 5 ust. 2 Instrukcji, najpóźniej w dniu wystąpienia o opinię, o której mowa w ust. 3. Zgłoszenia biwaku zagranicznego dokonuje się przesyłając Komisarzowi Zagranicznemu dodatkowy egzemplarz zgłoszenia biwaku, o którym mowa w § 12 ust. 1 Instrukcji najpóźniej w terminach, o których mowa odpowiednio w § 12 ust. 1 i 2 Instrukcji.
3. Zatwierdzenie planu pracy obozu zagranicznego wymaga uprzedniej pozytywnej opinii Komisarza Zagranicznego lub wyznaczonej przez niego osoby. Opinia, o której mowa w zdaniu poprzednim powinna być wydana w terminie 14 dni od otrzymania przez Komisarza Zagranicznego lub wyznaczoną przez niego osobę planu pracy obozu zagranicznego; opinia powinna zostać wysłana pocztą elektroniczną komendantowi tego obozu oraz Zarządowi Okręgu. Domniemywa się, że brak uwag w terminie, o którym mowa w zdaniu poprzednim, oznacza wydanie opinii pozytywnej.
4. Przy zatwierdzaniu obozu zagranicznego należy przedstawić dodatkowo:
 - (a) dokumentację niezbędną do przeprowadzenia obozu w danym kraju lub pisemne oświadczenie partnera zagranicznego o spełnieniu wymogów krajowych,
 - (b) polisę ubezpieczenia zdrowotnego lub inny honorowany w kraju tranzytowy lub docelowy dokument zapewniający dostęp do oświadczeń zdrowotnych dla uczestników i kadry obozu zagranicznego,

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

- (c) polisę ubezpieczeniową uczestników (NNW) i kadry obozu (OC) ważną na dany wyjazd zagraniczny.
5. Dokumenty, o których mowa w ust. 4 należy również posiadać w razie organizacji biwaku zagranicznego.
 6. Jeżeli obóz zagraniczny lub biwak zagraniczny jest dofinansowywany przez podmioty krajowe, zagraniczne lub międzynarodowe, przed jego zatwierdzeniem należy przedstawić szczegółowo planowane wpływy z tych źródeł oraz warunki rozliczania z darczyńcami, sponsorami lub donatorami, w szczególności wszelkie zawarte w związku z tym umowy, wraz ze zgodą Skarbnika Związku – w przypadku, gdy wniosek o dofinansowanie złożono w Naczelnictwie, lub wraz ze zgodą Skarbnika Okręgu – w przypadku, gdy wniosek o dofinansowanie złożono w Zarządzie Okręgu.
 7. Po zatwierdzeniu obozu zagranicznego Zarząd Okręgu przekazuje Komisarzowi Zagranicznemu dodatkowy egzemplarz raportu przedobozowego i planu pracy tego obozu.
 8. W terminie do 30 dni od zakończenia obozu zagranicznego lub biwaku zagranicznego komendant zobowiązany jest przesłać Komisarzowi Zagranicznemu pisemny raport z przebiegu obozu lub biwaku. Komisarz Zagraniczny może określić niezbędne wymogi, jakie powinien spełnić raport z przebiegu obozu zagranicznego lub biwaku zagranicznego.

§ 38

1. W programie obozu zagranicznego lub biwaku zagranicznego należy w miarę możliwości uwzględnić spotkanie ze skautami kraju docelowego lub inną lokalną grupą dzieci i młodzieży.
2. W przypadku obozu zagranicznego lub biwaku zagranicznego odbywanego wspólnie z drużyną skautową lub grupą dzieci i młodzieży z kraju docelowego, należy w miarę możliwości zorganizować wcześniejsze spotkanie kadry z obu stron.
3. W przypadku, gdy obóz zagraniczny lub biwak zagraniczny odbywa się w kraju, w którym funkcjonuje organizacja zrzeszająca polską młodzież harcerską lub skautową Komisarz Zagraniczny zawiadamia o obozie lub biwaku odpowiednią władzę tej organizacji, której w takim wypadku przysługuje prawo składania wizyt obserwatorskich.

§ 39

1. W skład kadry obozu zagranicznego lub biwaku zagranicznego wchodzi co najmniej jedna osoba władająca językiem urzędowym kraju tranzytowego lub docelowego albo innym pozwalającym na komunikowanie się, względnie jednym z europejskich języków konferencyjnych (angielskim, niemieckim, rosyjskim, francuskim lub hiszpańskim).

**Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej**

2. Komendant obowiązany jest znać i dbać o przestrzeganie porządku prawnego i zwyczajów kraju tranzytowego lub docelowego, o ile nie są sprzeczne z Prawem Harcerskim.
3. Każdy członek kadry obozu zagranicznego lub biwaku zagranicznego obowiązany jest posiadać niezbędne informacje umożliwiające skontaktowanie się z najbliższą placówką konsularną Rzeczypospolitej Polskiej w przypadku, o którym mowa w ust. 4.
4. W przypadku wszelkich zdarzeń losowych, wypadków oraz trudności zaistniałych w czasie obozu zagranicznego lub biwaku zagranicznego należy niezwłocznie zawiadomić Komisarza Zagranicznego lub Naczelnictwo, a w przypadku jakichkolwiek kłopotów z miejscowymi służbami porządkowymi, w tym z policją, milicją, żandarmerią, policją municypalną, strażą miejską, strażą pożarną, strażą graniczną, służbą celną, policją skarbową, urzędem imigracyjnym, należy ponadto niezwłocznie skontaktować się z najbliższą placówką konsularną Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 40

Instrukcja wchodzi w życie 1 kwietnia 2016 roku.

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

Załącznik nr 1 do Instrukcji organizacji obozów i biwaków

KARTA UCZESTNIKA NIEPEŁNOLETNIEGO

Załącznik nr 2 do Instrukcji organizacji obozów i biwaków

KARTA UCZESTNIKA PEŁNOLETNIEGO

Załącznik nr 3 do Instrukcji organizacji obozów i biwaków

ZGŁOSZENIE BIWAKU

Rodzaj *(biwak stacjonarny, rajd, wycieczka, zlot, manewry, harce, inny – opisać jaki)

.....,
cel:

.....
miejsce lub opis trasy:

.....,
termin:, liczba dni:, liczba uczestników:,

komendantka/komendant:,

(stopień, imię i nazwisko, adres, telefon, adres e-mail)

liczba pełnoletnich opiekunów:, adres (lokalizacja) i rodzaj noclegów:

planowane środki transportu:,

nr polisy ubezpieczenia NNW i nazwa ubezpieczyciela:

.....

Zobowiązuję się do przestrzegania przepisów wewnętrznych ZHR oraz przepisów prawa dotyczących zasad organizacji biwaku oraz zasad bezpieczeństwa uczestników biwaku.

Pełnoletni opiekunowie:

.....
.....
.....

Komendantka/Komendant

.....

Data:

* właściwie zakreślić lub wpisać

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

PRZEWIDYWANY HARMONOGRAM BIWAKU

.....
.....
.....

Wykaz załączników:

Zastrzeżenia:

.....

hufcowa/hufcowy ew. komendanta chorągwi/komendant chorągwi

Zalecenia Zarządu Okręgu:

.....
.....

Zakaz organizacji biwaku (z uzasadnieniem)*:

.....
.....

.....

za Zarząd Okręgu

Data:

* *skreślić, jeśli nie dotyczy*

Załącznik nr 4 do Instrukcji organizacji obozów i biwaków

PROTOKÓŁ POWYPADKOWY

(egz. nr)

Rodzaj wypadku,

imię, nazwisko i adres zamieszkania uczestnika, który uległ wypadkowi:

.....
.....

okoliczności wypadku:

.....
.....
.....

Związek Harcerstwa
Rzeczypospolitej

działania podjęte w związku z wypadkiem:

skutki wypadku:

uwagi dodatkowe (np. protokół zawiera zmiany lub uzupełnienia dokonane w wyniku uwzględnienia zastrzeżeń):

(miejsce lub miejsce i data sporządzenia)

(podpis osoby sporządzającej)

Załącznik nr 5 do Instrukcji organizacji obozów i biwaków

OŚWIADCZENIE

Ja, niżej podpisany/a legitymujący/a się dowodem osobistym
..... wydanym przez oświadczam, że*:

w dniu odbieram moją córkę (podopieczną) / mojego syna (podopiecznego)
..... z obozu/biwaku** odbywającego się w,
prowadzonego przez Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej (Okręg) i tym samym
zwalniam z dalszej odpowiedzialności kadrę obozu.

w dniu o godzinie odbieram moją córkę (podopieczną) / mojego
syna (podopiecznego) z obozu/biwaku** odbywającego się
w, prowadzonego przez Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej (Okręg)
i przejmuję pełną odpowiedzialność za dziecko do chwili powrotu dziecka do obozu/na biwak**.

Planowana data i godzina powrotu dziecka do obozu/na biwak** :

(data i podpis rodzica/opiekuna)

Adnotacja o powrocie uczestnika do obozu/na biwak** :

(data i podpis komendanta lub upoważnionego członka kadry)

* *wybrać właściwe oświadczenie*

** *skreślić niewłaściwe*